

on ta ometi hästi näha, tungides oma teisendava mõjuga linnasiirdesse. Linna-
siire ise pole aga midagi muud kui eelmise kasvutsükkluse linnakehis. Moodsa
tööndustsükli arenevad cityjäsemad on ta ainult liigestanud üksikuiks tombeks
või teisal (Aialinn, Kaagilinn) on teda jälle üle hoonestanud ja tihendanud
moodis linnakehis, mille ruttukasvanud osad esinevad Savi-, Lepa-, Peetri-, pea-asi
aga Kaarlilinna näol ja jätavad omakorda vastse linna-äärise asula perifeerile.
Seega on tänapäeva linn-ümbrus peamiselt kahe geneetilise ajastu toimingu
tulemus, mis noorelt siirdunud ja mille disharmoonilised moodustised ning nähud
ürguvad muistisest taandunud toiminguga ajajärgust.

Ameerika deduktiivne maateaduse kool on arendanud tsükli vormistikkude
nooruse ja vanuse mõisteid. Siirame neid sellisele kultuurmoodustisele nagu
linn, siis võime öelda, et XVIII sajandil esines hävitavate ning uuristavate välis-
jõudude töö tagajärjel linna pigadik, taandunud linnapilt, milles vaid üksikud
kõvikud mainivad möödunud kuhjumistsükli. XVIII/XIX sajandi siirdel esines
aga — ütleme piltlikult — linna „noorenemine“, ta „taseme vajumine ümbrus-
konna suhtes“, mille läbi ta jälle sai kuhjavate tegurite valgaks (valgumis-alaks).
See noorenemine sündis teiskordselt, suurema kaldenurgaga, XIX sajandi teisel
poolel, seekord juba tagamaa ‚tõusu‘ läbi, ja tekitas moodsas linnapildis kahe
staadiumi lahkkelid.

Nagu puu kasvamist näitavad aastaringid, nii näeme ka linnal sääraseid
jooni. Nad ei esine ega vaheldu küll nii määraselt, ent see kinnitab veel pare-
mini nende orgaanilist loomust. Nad vastavad linna geneesi loomulikele perioodele,
ja taandunud disharmoonilised moodustised tuletavad meelde minevikus hävinud
puud, mille kannust on praegune uue võsuna hakanud välja kasvama. Different-
siatsioon ja integratsioon, atraktsioon ja repulsioon, appositsioon ja intussustsept-
sioon on need peamised seadused, mis ta tänapäevases ümbruses määravad.
Aktinosfäärium on ta praeguse toimingu sümbol, kuid poleogeneetiline vaatlus on
ka näidanud, et linna ase ning asend ja mineviku mõjurid on harva sedavõrt
soodsad, et linn puhtal kujul sellisena võib kujuneda. Siin hakkavad kohalised
aseme tegurid, eeskätt aluspõhja mugavus ja niiskus, siis asendilised (liiklemise,
tulunduslikud ja poliitilised) tingimused kaasa rääkima, mida oleme püüdnud
selgitada geneetilises osas. See kinnitab veel kord väidet, et linn on keerukam
geograafilisele vaatlusele alluv moodustis, milles elab pealegi ülitundlik kormuse-
laadiline sünoikism.